

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการว่า ในช่วงต้นของชีวิต คือ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุประมาณ 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และบุคลิกภาพ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกของชีวิตมีอิทธิพลมากต่อการเสริมสร้าง ฐานความพร้อมสำหรับการพัฒนาในขั้นต่อไป (สมาคมคหะเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย 2518: 15)

รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็กเล็กดังกล่าว จึงได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ข้อที่ 16 ว่า "รัฐพึงเร่งรัดจัดและสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยก่อนประถมศึกษาโดยรัฐจะสนับสนุนให้ท้องถิ่น และภาคเอกชนจัดให้มากที่สุด สำหรับการศึกษาในระดับนี้ของรัฐจะจัดทำเพียงเพื่อเป็นตัวอย่าง และเพื่อการค้นคว้าวิจัยเท่านั้น" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520: 10)

นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 ยังได้เน้นการกระจายการศึกษาสำหรับเด็กในวัยก่อนประถมศึกษาไปยังประชากรกลุ่มเป้าหมายในเขตพื้นที่ชนบทยากจนโดยให้ส่วนราชการจัดสรรงบประมาณและโครงการลงในพื้นที่ดังกล่าวให้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525: 316, 346)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2527: 2-5) เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และได้จัดแบ่งการศึกษาระดับนี้เป็น 3 รูปแบบ คือ

1. ชั้นอนุบาล
2. ชั้นเด็กเล็ก
3. ชั้นเด็กก่อนวัยเรียน

1. ชั้นอนุบาล

การจัดการศึกษาชั้นนี้รับเด็กอายุ 4-5 ปี ใช้เวลาในการอบรมเลี้ยงดู 2 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 และชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 การจัดการศึกษาชั้นอนุบาลจัดในโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ชั้นเด็กเล็ก

การจัดการศึกษาชั้นนี้รับเด็กที่มีอายุก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ 1 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมพื้นฐานด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กก่อนที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป การจัดชั้นเด็กเล็กแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การจัดชั้นเด็กเล็กที่ใช้เงินงบประมาณ และการจัดชั้นเด็กเล็กที่ไม่ใช่เงินงบประมาณ

2.1 การจัดชั้นเด็กเล็กที่ไม่ใช่เงินงบประมาณ มีหลักเกณฑ์ในการเปิดชั้นเด็กเล็ก ดังนี้

1. นักเรียนมากกว่าร้อยละ 50 ใช้ภาษาอื่นที่บ้านมากกว่าภาษาไทย
2. ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่รัฐประกาศเป็นเขตชนบทยากจน
3. ตั้งอยู่ในท้องถิ่นก้นดงและ หรือห่างไกล
4. ตั้งอยู่ในชุมชนแออัด

ปัจจุบันการจัดชั้นเด็กเล็กที่ไม่ใช่เงินงบประมาณมี 2 โครงการ คือ

1. โครงการส่งเสริมการศึกษาในท้องถิ่นที่ใช้ภาษาอื่นมากกว่าภาษาไทย
2. โครงการเปิดขยายชั้นเด็กเล็กในท้องถิ่นที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ

2.2 การจัดชั้นเด็กเล็กที่ไม่ใช่เงินงบประมาณ เป็นการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่อยู่ในเกณฑ์การจัดชั้นเด็กเล็กที่ไม่ใช่เงินงบประมาณ แต่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กอยู่ก่อนแล้ว หรือจะขอเปิดสอนชั้นเด็กเล็กต่อไป ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ การศึกษาชั้นนี้สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยเงินบำรุงการศึกษาส่วนหนึ่ง และจากการช่วยเหลือของผู้ปกครองนักเรียน หรืออื่น ๆ อีกส่วนหนึ่ง

3. ชั้นเด็กก่อนวัยเรียน

การจัดการศึกษาในชั้นนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินการ โดยให้ความร่วมมือกับท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมอนามัย กรมประชาสงเคราะห์ เข้ามาจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ในรูปแบบของสถานพัฒนาเด็ก หรือศูนย์เด็กปฐมวัยต่าง ๆ ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีเงื่อนไขว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่ ท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ ขอจัดเด็กก่อนวัยเรียนนั้นจะต้องเป็นโรงเรียนที่ไม่อยู่ในประเภทจัดชั้น เด็กเล็กที่ใช้เงินงบประมาณหรือที่ไม่ใช้เงินงบประมาณแต่มีความพร้อมในด้านอาคาร สถานที่ โดย จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติดำเนินการส่วนใหญ่ คือชั้นเด็กเล็กจะพิจารณาได้จากจำนวนโรงเรียนที่จัดชั้นเด็กเล็กทั้ง 2 ประเภท ในปีงบประมาณ 2527 มีโรงเรียนถึง 6,466 โรงเรียน (สปช.2527: 6-8) แต่ จำนวนชั้นอนุบาลที่จัดชั้นเพื่อเป็นตัวอย่างและเพื่องานวิจัยมีเพียง 78 โรงเรียนเท่านั้น (สปช. 2527: 3)

ดังนั้นชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาจึงเป็นการจัดการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษาที่มีนักเรียนจำนวนมาก และครอบคลุมพื้นที่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ประชากรวัยเด็ก เหล่านี้ซึ่งส่วนมากเป็นเด็กชนบทจึงมีโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมและพัฒนาเพิ่มขึ้น เป็น การสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้มีการกระจายการศึกษาไปสู่ชนบทให้มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามเด็กในเมืองกับเด็กในชนบทก็มีความเหลื่อมล้ำกัน ดังผลงานวิจัยของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2522: 14) พบว่า "เด็กในชนบทและแหล่งเสื่อมโทรมใน เมืองใหญ่มีการพัฒนาด้านสติปัญญา และความสามารถพื้นฐานช้ากว่าเด็กในเมือง 1-3 ปี สาเหตุ เนื่องมาจากพ่อแม่ขาดความรู้และความสามารถในการใช้สิ่งแวดล้อมกระตุ้นพัฒนาการด้านสติปัญญา ของเด็กโดยเฉพาะในช่วงแรกของชีวิต จนถึงอายุ 8 ปี"

การมีชั้นเด็กเล็กในชนบทจึงเป็นความพยายามของรัฐบาลที่จะช่วยทำให้เกิดความ เสมอภาคทางการศึกษาระหว่างเด็กในเมืองกับเด็กในชนบทอีกแนวทางหนึ่งด้วย

ปัจจุบันมีผู้กล่าวว่า ความเจริญก้าวหน้าของประเทศจะมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ความคิดสร้างสรรค์ของเยาวชนในประเทศย่อมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้ามาก ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา หรือญี่ปุ่น พลเมืองของเขามีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และกล้าที่จะนำเอาจินตนาการในทางสร้างสรรค์นั้นมาปฏิบัติให้เป็นจริง จนเกิดประโยชน์อย่างมากมาย ต่อมวลมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับที่กรมการฝึกหัดครู (2521: 51) ได้กล่าวไว้ว่า

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ประเทศใดก็ตามที่สามารถแสวงหา พัฒนา และสามารถดึงเอาศักยภาพในเชิงสร้างสรรค์ของประชาชนที่ออกมาได้มากเท่าใด ก็ยังมีโอกาสเจริญและพัฒนาได้มากเท่านั้น ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งที่มีความค่ามากกว่าคุณภาพด้านอื่น ๆ ของเด็ก

เมื่อพิจารณาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 และหลักสูตร พ.ศ. 2521 จะเห็นว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญนั้นต้องการให้ผู้ได้รับการศึกษามีคุณสมบัติ "ขยันขันแข็ง อดทน ซื่อสัตย์ มีความเสียสละ รู้จักคิดคำนวณ มีความคิดริเริ่ม..." (กรมการฝึกหัดครู 2521: 1)

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลต้องการให้เด็กในชาติมีคุณลักษณะที่สำคัญ เพราะเด็กต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า และคุณภาพของคนในชาติเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ซึ่งความคิดริเริ่มหรือความคิดสร้างสรรค์ก็เป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่จะต้องปลูกฝังให้แก่เด็ก โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยหรือนักเรียนชั้นเด็กเล็ก เพราะนักการศึกษาและนักจิตวิทยาเชื่อว่า การที่บุคคลจะมีความคิดสร้างสรรค์ได้ก็ย่อมเกิดจากพื้นฐานเบื้องต้น กล่าวคือ การให้การศึกษาหรือการจัดประสบการณ์ควรจะได้ฝึกฝนและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มาตั้งแต่ระยะแรก ๆ

อิกูเกะ (2528: 12) ซึ่งเป็นนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงมากของประเทศญี่ปุ่นอยู่ในเวลานี้ ได้ศึกษาพบว่าความคิดสร้างสรรค์จะถูกสร้างหลังจากอายุ 3 ขวบ นอกจากนี้ ลูโก และ เชอร์ซี (Lugo and Hershey อ้างถึงใน หุสดี กุฏอินทร์ ในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2525: 78) ยังได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์จะปรากฏชัดในเด็กปฐมวัยมากกว่าวัยอื่น

ดังนั้น นักเรียนชั้นเด็กเล็กหรือเด็กปฐมวัยจึงเป็นวัยที่ควรได้รับการส่งเสริมและ
พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และลักษณะเด่นของวัยนี้ คือ "การเล่น" เลซา ปิยะอัจฉริยะ (2523:
7-8) ได้กล่าวว่า "การเล่นเป็นกิจกรรมหลักที่เด็กทุกคนจะทำโดยเจเพาะอย่างยิ่ง ในช่วงระยะ
เวลาอายุระหว่าง 3-8 ปี "เฟรอเบล (Froebel อ้างถึงใน วราภรณ์ รักวิชัย 2522: 4) ได้
กล่าวว่า "ควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาไปตามธรรมชาติ โดยการกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด
สร้างสรรค์อย่างเสรีโดยใช้กิจกรรมและการเล่น"

การเล่นกับความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นธรรมชาติที่กลมกลืนกันของเด็กในวัยนี้
แต่สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะสังคมในชนบท พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นส่วนมากยังไม่เห็นคุณค่า
และความสำคัญของการเล่นและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะเห็นได้จากผลงานวิจัยของ นิภา
ทองไทย (2525: 87) วิจัยเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนเกษตรกรรมชนบทพบว่า เด็กจะถูกปล่อยให้
เล่น และเรียนรู้กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และไม่พบของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติ
ปัญญาแต่อย่างใด รวมทั้งไม่พบการเล่นที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเล่นส่วนใหญ่อยู่ในรูป
ของการฝึกความชำนาญและทักษะในการใช้กล้ามเนื้อ นอกจากนี้สภาพการเรียนการสอนใน
โรงเรียนประถมศึกษาที่มีชั้นเด็กเล็ก ก็ยังขาดการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จากครูอีกด้วย ดัง
ผลงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กใน
โรงเรียนประถมศึกษา" พบว่า ทักษะกระบวนการคิดเป็นทักษะที่ครูให้ความสำคัญน้อยที่สุดหรือไม่
ให้ความสำคัญเลย และการเรียนการสอนในห้องเรียน ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมเกือบตลอดเวลา
พฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนเกือบไม่มีเลย (สปช. 2527: 103, 96)

ผลงานวิจัยดังกล่าวนี้แสดงว่านักเรียนชั้นเด็กเล็กซึ่งเป็นเด็กที่อยู่ในวัยที่ควรได้รับ
การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จากที่บ้านและทางโรงเรียน แต่สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่
ได้ส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเล็กอย่างจริงจังให้สมกับว่าวัยเด็กเล็กเป็นวัยที่
สำคัญที่สุดของชีวิต

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงวิธีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของ
นักเรียนชั้นเด็กเล็กที่อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาด้วยวิธีการเล่น โดยจัดในรูปแบบต่อไปนี้ คือ
การเล่นกับเพื่อน การเล่นกับแม่ การเล่นเอง เพื่อศึกษาว่าเมื่อจัดการเล่นในรูปแบบต่าง ๆ นี้แล้ว

ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนจะเพิ่มขึ้นอย่างน้อยเพียงใด และวิธีการเล่นแบบใดที่จะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กนักเรียนได้มากที่สุด และรองตามลำดับ เพื่อที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่เด็กนักเรียนชั้นเด็กเล็กต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นเด็กเล็กระหว่างกลุ่มที่เล่นกับเพื่อน กลุ่มที่เล่นกับแม่ และกลุ่มที่เล่นเอง

แนวเหตุผลและสมมติฐาน

จากการค้นพบของแอนโทนอนอฟสกี (Antonovsky อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526: 60) ว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการแสดงความรักของแม่ โดยการเล่นด้วย ทั้งนี้เพราะ การแสดงความรักเป็นการเอาใจใส่เด็ก ทำให้เด็กได้รับความอบอุ่นปลอดภัย ซึ่งทำให้เด็กกล้าแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเอง นอกจากนี้ โรเจอร์ส (Rogers 1970: 146-149) ได้ศึกษาพบว่าภาวะที่ส่งเสริมให้คนกล้าคิดอย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ ภาวะที่มีความปลอดภัยทางจิต ซึ่งเกิดจากความรู้สึกว่าตัวเองมีค่าและได้รับการยอมรับ รวมทั้งภาวะที่มีเสรีภาพทางใจ โดยไม่ต้องกลัวการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง

แนวเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. นักเรียนชั้นเด็กเล็กกลุ่มที่เล่นกับแม่มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องตัว สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เล่นกับเพื่อน
2. นักเรียนชั้นเด็กเล็กกลุ่มที่เล่นกับเพื่อนมีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องตัว สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เล่นเอง
3. นักเรียนชั้นเด็กเล็กกลุ่มที่เล่นกับแม่มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องตัว สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เล่นเอง
4. นักเรียนชั้นเด็กเล็กกลุ่มที่เล่นกับแม่มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เล่นกับเพื่อน
5. นักเรียนชั้นเด็กเล็กกลุ่มที่เล่นกับเพื่อนมีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เล่นเอง

6. นักเรียนชั้นเด็ก เล็กกลุ่มที่ เล่นกับแม่มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เล่นเอง
7. นักเรียนชั้นเด็ก เล็กกลุ่มที่ เล่นกับแม่มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เล่นกับเพื่อน
8. นักเรียนชั้นเด็ก เล็กกลุ่มที่ เล่นกับเพื่อนมีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เล่นเอง
9. นักเรียนชั้นเด็ก เล็กกลุ่มที่ เล่นกับแม่มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เล่นเอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นเด็กเล็กปีการศึกษา 2528 ของโรงเรียน ประถมศึกษาที่มีชั้นเด็กเล็ก ในจังหวัดนครสวรรค์
2. ความคิดสร้างสรรค์จะวัด 3 ด้าน คือ ความคิดคล่องตัว ความคิดริเริ่ม และ ความคิดละเอียดลออ โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ (Torrance) ซึ่ง อารี รังสินันท์ ได้แปลเป็นภาษาไทย
3. ตัวแปรในการวิจัย แบ่งออกเป็น
  - 3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่
    - 3.1.1 ตัวแปรทดลอง คือ รูปแบบการเล่นมี 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่เล่นกับเพื่อน กลุ่มที่เล่นกับแม่ และกลุ่มที่เล่นเอง
    - 3.1.2 ประเภทของโรงเรียน คือ โรงเรียนที่ใช้เงินงบประมาณ และ โรงเรียนที่ไม่ใช้เงินงบประมาณ
  - 3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ คะแนนความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่
    - 3.2.1 ด้านความคิดคล่องตัว ซึ่งประกอบด้วย
      - 3.2.1.1 คะแนนความคิดคล่องตัว ในกิจกรรมที่ 2

3.2.1.2 คะแนนความถนัดคล่องตัว ในกิจกรรมที่ 3

3.2.2 ด้านความคิดริเริ่ม ซึ่งประกอบด้วย

3.2.2.1 คะแนนความคิดริเริ่ม ในกิจกรรมที่ 1

3.2.2.2 คะแนนความคิดริเริ่ม ในกิจกรรมที่ 2

3.2.2.3 คะแนนความคิดริเริ่ม ในกิจกรรมที่ 3

3.2.3 ด้านความคิดละเอียดลออ ซึ่งประกอบด้วย

3.2.3.1 คะแนนความคิดละเอียดลออ ในกิจกรรมที่ 1

3.2.3.2 คะแนนความคิดละเอียดลออ ในกิจกรรมที่ 2

3.2.3.3 คะแนนความคิดละเอียดลออ ในกิจกรรมที่ 3

หมายเหตุ ไม่มีคะแนนความถนัดคล่องตัวในกิจกรรมที่ 1

4. กิจกรรมการเล่น ผู้วิจัยกำหนดกิจกรรมไว้ 5 ชุด ดังนี้

4.1 การเล่นเกมบล็อก (Blocks)

4.2 การเล่นเกมดินเหนียว

4.3 การวาดภาพระบายสี

4.4 การเล่นเกมกระดาน โดยการฉีก ปะ ตัด

4.5 การเล่นเกมน้ำ

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แม่ของนักเรียนชั้นเด็กเล็ก เป็นข้อมูลที่แสดงถึงสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ของนักเรียน เกี่ยวกับการเล่นและของเล่นตรงตามสภาพที่เป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง ซึ่งประกอบด้วย

1. ความถนัดคล่องตัว (Fluency) หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีปริมาณการตอบสนองได้มากในเวลาจำกัด

2. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถในการคิดสิ่งแปลกใหม่ และแตกต่างไปจากความคิดง่าย ๆ ธรรมดา และไม่ซ้ำกับผู้อื่น

3. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียดที่นำมาตกแต่งความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ แล้วทำให้ภาพชัดเจน และได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นักเรียนชั้นเด็กเล็ก หมายถึง นักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นเด็กเล็ก โรงเรียนวัดวังม้า (ชนประสิทธิ์วิทยา) และโรงเรียนบ้านลาดยาว (ปฐมสิทธิ์พิทยาคาร) อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2528

นักเรียนที่เล่นกับเพื่อน หมายถึง นักเรียนที่เล่นในกิจกรรมการเล่นทั้ง 5 ชุด คือ 1. การเล่นบล็อก 2. การเล่นดินเหนียว 3. การวาดภาพระบายสี 4. การเล่นกับกระดาษโดยการฉีก ปะ ตัด 5. การเล่นกับน้ำ นักเรียนเล่นกับเพื่อนในกลุ่มทดลองด้วยกัน มีจำนวนกลุ่มละ 5 คน เล่นในที่ที่ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดซึ่งไม่มีผู้อื่นรบกวน โดยเล่นคนละ 15 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที

นักเรียนที่เล่นกับแม่ หมายถึง นักเรียนที่เล่นกับแม่โดยแม่จัดกิจกรรมการเล่นตามแผนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 5 ชุด คือ 1. การเล่นบล็อก 2. การเล่นดินเหนียว 3. การวาดภาพระบายสี 4. การเล่นกับกระดาษโดยการฉีก ปะ ตัด 5. การเล่นกับน้ำ และนักเรียนเล่นกับแม่ที่บ้านคนละ 15 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที

นักเรียนที่เล่นเอง หมายถึง นักเรียนที่เล่นกันเองตามสภาพแวดล้อมทางบ้านซึ่งเป็นไปตามปกติวิสัย โดยไม่ได้อยู่ในสภาพการที่จัดให้และไม่ได้รับของเล่นหรือข้อเสนอแนะจากผู้วิจัยแต่อย่างใด

โรงเรียนที่มีชั้นเด็กเล็กที่ใช้เงินงบประมาณ หมายถึง โรงเรียนวัดวังม้า (ชนประสิทธิ์วิทยา) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ในโครงการเปิดขยายชั้นเด็กเล็กในท้องถิ่นที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ

โรงเรียนที่มีชั้นเด็กเล็กที่ไม่ใช่เงินงบประมาณ หมายถึง โรงเรียนบ้านลาดยาว (ปฐมสิทธิ์พิทยาคาร) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ไม่อยู่ในเกณฑ์การจัดชั้นเด็กเล็กที่ใช้เงินงบประมาณ

แผนการจัดกิจกรรม หมายถึง วิธีดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่นทั้ง 5 ชุด คือ

1. การเล่นบล็อก
2. การเล่นคินเทนีว
3. การวาดภาพระบายสี
4. การเล่นกับกระดาษ โดยการฉีก ปะ ตัด
5. การเล่นกับน้ำ โดยแม่ใช้แนววิธีการเล่นในแผนนี้เล่นกับลูกที่บ้านแต่ละชุด มี 3 กิจกรรม รวมเป็น 15 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมใช้เวลาเล่น 30 นาที

รูปแบบการเล่น หมายถึง ลักษณะการเล่นของนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่เล่นต่าง ๆ กัน คือ

1. การเล่นกับเพื่อน
2. การเล่นกับแม่
3. การเล่นเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แผนการจัดกิจกรรมการเล่นไปแนะนำแม่ให้เล่นกับลูก และเป็นการส่งเสริมให้แม่ที่อยู่ในชนบทเห็นความสำคัญของการเล่นกับลูก
2. เป็นแนวทางกระตุ้นให้ พ่อ แม่ ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กเห็นคุณค่าของการส่งเสริมการเล่นและความคิดสร้างสรรค์
3. เป็นแนวทางให้ พ่อ แม่ เห็นประโยชน์ของการนำวัสดุในท้องถิ่น เช่น คินเทนีว กระดาษ น้ำ ฯลฯ มาเป็นของเล่นให้ลูกได้ ซึ่งเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมเด็กให้เล่นอย่างสร้างสรรค์มากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย